

משנה - סוכה - עיקר תוי"ט

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)
[משנה יד](#) [משנה טו](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק א - משנה א

א ולמעלה מעשרים אין אדם עושה כו', שצריך לעשות יתדותיה ומחצותיה קבועין. ולא קפיד בבנין קבוע שלא לעשותו אפלו למטה מעשרים, אלא בשעור שאפשר שיעשה בו דירת עראי תליא מלתא. הר"ן:

ב פסולה. בגמרא פריך מאי שנא דבמבוי ריש ערובין תני בכהאי גוונא דהכא ותנן ימעט, ומאי שנא דהכא תני פסולה, ומשני ספה דאורייתא תני פסולה דכל כמה דלא מתקנה היא פסולה, מימות משה רבנו עליו השלום שנתן מדתו. אבל מבוי דרבנן, ועכשיו מתחיל להראות שעורו, מאי פסלות שיד למימר, הלכך תני ימעט. רש"י. ועין בתוספות. אי נמי ספה נפישי מיילי כו', עין גמרא: **ג** הלכך אפלו היא גבוהה מעשרה אלא שהוצין יורדין לתוך עשרה, אף על גב דחמתן של ההוצין מרבה מצלתן ואימא דלא למעוטי, קא משמע לן דמשום דירה סרוחה פסולה, כדאיתא בגמרא דף ד'. ועין תוספות יום טוב: **ד** וגבי פס ארבעה לא כתב הר"ב צורת הפתח. ואפשר דסובר דכשעושה בפס ארבעה ומשהו לא בעינן צורת הפתח, הואיל ויש בו הכשר ספה כשאתה מעמידו בפחות משלשה. ויש מחלקת הפוסקים בזה: **ה** פרש הרא"ש ז"ל מטבע נחשת, ורחב יותר מזווא: **ו** דכתיב (דברים טו) חג הספות תעשה לך שבעת ימים. ספה העשויה לשם חג בעינן. ובית הלל מבעיא להו לעושיין ספה בחלו של מועד. ובית שמאי סברי דאין עושיין. גמרא:

פרק א - משנה ב

א כאלו כו'. מבסכת חסר כתיב, ולא תחת הבית ולא תחת האילן במשמע. ואילן דומיא דבית דצלתו מרבה כו' אף אילן פו, אבל כשחמתו מרבה וחבטן וערבן עם הסכך הכשר, כשר כמו במשנה ד'. גמרא: **ה** והתחתונה פסולה. דכתיב בסכת תשבו, חסר, לומר דתרי ספות, הינו ספה תחת ספה, פסולה. גמרא: **ט** ותנא קמא לטעמיה אזיל, דסבירא ליה דירת עראי בעינן. ורבי יהודה לטעמיה, דסבירא ליה דירת קבע בעינן.

פרק א - משנה ג

[י] ולפי זה מפני החמה להגן על האדם מפני החמה, ולא דמי ללנאותה דכשרה, דשאני התם דהוי צרך ספה, ובטל לגבה. מרדכי: **[יא]** כלומר שהסדין מפרש סמוך ודבוק לתחתיה, ומונע בזה העליון שלא יוכלו לפל ולפי זה מפני החמה, שמבישת הסכך, ומתוך זה נעשה חמתה מרבה. תוספות: **[יב]** קינוף. ויטו לאבשלום האהל על הגג (שמואל ב יז) מתרגם קינופין על איגרא: **[יג]** רצונו לומר שהן גבוהין כשעור, והינו עשרה טפחים, והוא שיטת הפוסקים דסברי דלא חשיב אהל לבטל אהל הספה אלא בגבה עשרה ויש לה גג: **[יד]** נקליטי. בפסוק חור כרפס [אסתר א] תרגום על דרגשין דנקלטהון דדהבא:

פרק א - משנה ד

[טו] דאמר מר באספד מגרנד ומיקבד, בפסלת גרון ויקב הכתוב מדבר. רש"י: **[טז]** כל לשון חבטה שבגמרא לשון השפלה, והמפרש חבטה ותלישה או שליפה טועה, דאי מחבר הוא מאי מהני, ואי תלש הא קתני או שקצוץ, מפלל דרישא מחברין. רש"י: **[יז]** כל שהוא כוי. נפקא לן בגמרא מהד דמאספד דלקמן בפרוש הר"ב: **[יח]** ואין כוי. כגון עורות בהמה, ואפלו לא מקבלי טמאה, כגון שמחסרין מלאכה. רש"י. ובגמרא פרוש עוד דאף על גב שהארץ מגדלתו במרעה ופרנסה ונקראו גדולי הארץ לענון מעשר שני, גדולו מן הארץ לא מקרי אלא מה שצומח מן הקרקע: **[יט]** דמגרון ולא גרון עצמו, מיקב ולא יקב עצמו, דאלו גרון קשין עם התבואה ויקב האשכולות עם הענבים הוי להו דבר המקבל טמאה:

פרק א - משנה ה

[כ] הלכך גזיר רבנן שלא יסככנו בחבילים אפלו שהוא מטילן לשם ספת החג, גזרה משום חבילים דכל השנה דאיכא פסולא דאורייתא. רש"י: **[כא]** דאף על גב דלא בעי ספה לשם חג כבית הלל לעיל, לשם ספה בעינו,

ולצל הוא, דמקרא סכה שסוככת מן החרב. רש"י: **[כב]** ודנפקא לן דפנות מבסכת בסכת בסכות, מיתורא דקרא ילפינן ולא ממשמעויתא, הלכך תעשה באספד מגרנד אסככה הוא דקאי. רש"י:

פרק א - משנה ו

[כג] שאם היה אור במקום אחד מהן לא מצי למימר לבוד, חשיבי להיות דומה לתקרה וגזרינן. רש"י: **[כד]** נתן כו' פשרה. לדברי הכל. (וסכה פשרה) וכגון דיהביה אצל הדפן, דסכך פסול אינו פוסל מן הצד אלא בארבע אמות, דאמרינן דפן עקומה. רש"י: **[כה]** שלא יישן כו'. להכי נקט שינה, דאפלו עראי אסור כו', משום דאין קבע לשינה, שאין אדם קובע עצמו לשינה, שפעמים שאינו אלא מתנמנם מעט ודיו בכך. תוספות יום טוב:

פרק א - משנה ז

[כו] שאין כו'. שאם היה בה מעזיבה לא הוי סגי במפקפק, דמעזיבה ועפר סכך פסול נינהו, דלאו גדולי קרקע הן. הר"ן: **[כז]** ודומה לו במקרא (נחמיה א ויעזבו את ירושלים עד החומה, מלאוה עפר להחזיק החומה: **[כח]** מפקפק כו'. הכי קאמר, אף על פי שמפקפק, אי נוטל אחת מבינתים אין, אי לא לא. גמרא: **[כט]** נוטל כו'. שישטל מבין כל שני נסרים אחד: **[ל]** פרוש שהן משלשה עד ארבעה. אלא דמתודך שהתקרה היתה עשויה בהן כפר, שייכא בהו גזרת תקרה בר מפסולי דאורייתא, דאית בהו תעשה ולא מן העשוי. ומיהו במפקפק או נוטל אחת מבינתים בחד מהני סגי לבית הלל, דכי היכי דמפיק לה בהכי משום תעשה ולא מן העשוי, מפיק לה נמי מגזרת תקרה. ובית שמאי סבירא להו דנהי דמפקפק מפיק לה מתעשה ולא מן העשוי, לא מפיק לה מגזרת תקרה. וכן לרבי מאיר אליבא דכלי עלמא. זו היא שיטת הרי"ף זכרוננו לברכה:

פרק א - משנה ח

[לא] המקרה כו'. כמו שאנו עושים שמסדרין כלונסות תחלה בסך ונותנין פסל עליהן. רש"י: **[לב]** בארבות. לשון הרמב"ם בארבות בבי"ת. ועין תוספות יום טוב: **[לג]** מוקי לה בגמרא בארבה ושתי פרעים: **[לד]** כן כתב הרמב"ם. ותימה דבמשנה ח' פרק קמא דערובין כתבו דפרוץ פעומד מתר, ושם כתב הרמב"ם שכן בכל התורה. ותירץ המגיד [פרק ה'] דכיון דסך פסול כפרוץ נחשב, הלכך גבי סכה בעינו שיהיה הכשר טפי פורתא, דאי לא מאחר דכפרוץ הוא הויא ליה למטה חמתה מרבה, דזוזא מלעיל כו'. ועין תוספות יום טוב בשם הבית יוסף: **[לה]** פשרה. וכשאינו בהן בסך הפסול כשעור הנזכר בפרוש הר"ב במשנה י', דפסלי בכך: **[לו]** דאהל הוא. וכשעשה לשם סכה או צל. הר"ן: **[לז]** וכשחוטט בו מלמטה למעלה עד שיגביה כו'. רש"י. ואין להקשות דהרי הסך דמעקרא נטל ולייתה, וסך דהשתא אית ביה תעשה ולא מן העשוי, דכל דבהדי סכה אפלו סמיד טובא סכה הוי, אלא דהשתא קליש ליה מלמטה, הלכך שפיר דמי.

פרק א - משנה י

[לח] וזה לשון רש"י, רואין תקרת הבית כאלו הוא הדפן שנגעקם למעלה כו': **[לט]** ולא למימרא דאפלו במשהו לא יישן תחתיו. אלא או בארבעה טפחים לדעת הטור או בשלשה טפחים לדעת הראב"ד: **[מ]** כל חצר שבגמרא, לפני הבתים, והבתים פתוחים לה. וחצר זו מקפת בתים מתוכה ופתוחין לה סביב משלש רוחותיה, ולפני הבתים אכסדראות סביב, ואכסדרה פתוחה היא ואין לה דפן לצד החצר, ויש עליה תקרה. וזה סך על גבי כל אורה של כל חצר שבאמצע הקוף אכסדראות, ואין דפן לסכה זו אלא מחצות הבתים המפסיקות בין בתים לאכסדרה, ונמצא תקרת האכסדרה מפסקת סביב בין סך לדפנות: **[מא]** שהקיפה. והצריכא עין בגמרא: **[מב]** בין בגדולה בין בקטנה קאמר. ועין תוספות יום טוב:

פרק א - משנה יא

[מג] דהינו שהגביה מן הקרקע טפח, כיון שיש שעור אהל בזקיפה הוי אהל. אי נמי ההיא דסמכה לכתל, שהרחיק ראש הסמוך לכתל טפח מהכתל. ועין תוספות יום טוב: **[מד]** משום דמסיק בגמרא דמתניתין

יְחִידָאָה הִיא, דְּרַבֵּי נִתְּן שְׁנָאָה כָּד, וְאִיפְכָא הוּיָא, דְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר
וְחֲכָמִים פּוֹסְלִים, וְקִימָא לָן כְּחֲכָמִים: **[מא]** וְאִינָה כּוּי. דְּכִיּוֹן דְּלִסְכָּד
עֲבִידָא אִינָה מְקַבְּלַת טְמֵאָה אֶפְלוּ יִשְׁכַּב בָּהּ הַזָּב, דְּכָל שְׂאוּמְרִים לוֹ עֲמַד
וְנַעֲשֶׂה מְלֹאכְתָּנוּ אִינוּ מְקַבְּל טְמֵאָת מִשְׁכָּב. תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

[א] פְּרוּשׁ לְבִטֵּל אֶהֱל הַסֵּכָה שְׁעָלֶיהָ, אִף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לָהּ גַּג טַפַּח, צָרִיךְ גַּם
כֹּן שְׁתַּהֲיָה גְבוּהָה עֶשְׂרֵה: **[ב]** דְּרַבֵּי יְהוּדָה לְטַעֲמִיהָ אֲזִיל דְּסַבִּירָא לִיה
דְּסֵכָה דִּירַת קָבַע בְּעֵינָן. גְּמָרָא: **[ג]** כָּלוּמַר וְכָל מִצְוָה שְׂאִין נְשִׂים כּוּי, וְהָכִי
סִיּוּמָא דְּמִימָרָא בְּגִמְרָא דְּחִגְיָגָה:

פרק ב - משנה ב

[ד] הַסּוּמָךְ כּוּי. פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי מִטָּה שְׁלָמָה. [וְכַתְּבַ] הֲרִי"ן [פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי] שְׁהַסֵּכָה
סְמוּכָה עַל כְּרַעֵי הַמִּטָּה, וְכַשֵּׁה־מִטָּה מְטַלְטֵלַת הַסֵּכָה מְטַלְטֵלַת עִמָּה.
וְבָהֳכִי מְחַלֵּק בֵּין מִתְּנִיתִין דְּהִכָּא לְמִתְּנִיתִין דְּלִקְמוֹן בְּרֵאשׁ הָעֵגְלָה, וְכַתְּבַ
דְּהִתָּם לְדַבְּרֵי הַכֹּל שְׁנוּיָה, דְּהִתָּם קִרְקַע הַסֵּכָה נִשְׂאָר לְעוֹלָם אֶחָד בְּעֶצְמוֹ,
מָה שְׂאִין כֹּן הִכָּא שְׁקִרְקַע הַסֵּכָה מִשְׁתַּנָּה, לְפִי שֶׁהוּא קִרְקַע עוֹלָם וְאִינוּ עַל
גְּבִי הַמִּטָּה. וְעֵינָן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[ה]** וּפְרָשׁוּ בְּגִמְרָא מֵאֵי מְדַבְּלָת,
מְבַלְבֵּלַת: **[ו]** וְהִקְשָׁה בְּטוֹר סִימָן תַּרְלִי"א, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַכְשִׁיר סֵכָה
שְׁחִמְתָּה מְרַבָּה מְצֻלְתָּה, שְׁהָרִי קִנִּים שְׂאִין בִּינֵיהֶם שְׁלֵשָׁה חֲשׁוּבִין כְּסִתּוּם,
וְאֶפְלוּ הָכִי לֹא חֲשִׁיבֵי לְהַכְשִׁיר בְּסִכָּד, אִם לֹא שְׁנֵאמַר כִּיּוֹן שְׂיֵשׁ כָּאן צֶל
מְרַבָּה כְּשֶׁהִשְׁמֵשׁ עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַשְּׂמִים רַק כְּשֶׁנוֹטָה לְצַדְדִין אֲזִי הַחֲמָה
מְרַבָּה, קָרִינָן בֵּיהּ שְׁפִיר צֻלְתָּה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה, וְכֹן דַּעַת רִי"י בְּתוֹסְפּוֹת: **[ז]**
מְרַבָּה. הָא פִּי הַדְּדִי פְּסוּלָה, דְּהִכָּא אֶלְמַעְלָה קֵאִי, וְרִישׁ פֶּרֶק קִמָּא

פרק ב - משנה ג

ח דדירת עראי סגי ביה. רש"י: **ט** ונמצא כשהולך בסכה משתמש באילן. תוספות: **י** וכן על גבי בהמה, משנה ב' פרק ה' דביצה: **יא** זה הפלל. לאתויי שאם אותן דפנות שהן בידי אדם אינן סמוכות, כגון שעומדות מזרח ומערב או צפון ודרום, ויכול לסמוך סכה באותן דפנות עד שאם ינטל האילן הסכה יכולה לעמוד, עולין לה ביום טוב. הר"ן:

פרק ב - משנה ד

יב בין האילנות. בארץ, ולא סמכה עליהן, אבל הן דפנותיה. רש"י: **יג** ובגמרא, אי הכי מאי למימרא, מהו דתימא נגזר דלמא אתי לאשתמושי באילן, כלומר להניח שם כליו, קא משמע לן: **יד** וכתב המרדכי משום דכשנחים וישנים בלילה בהנאה יכולין לעסק למחר טפי, והוי בכלל העוסק במצוה. ורמ"א בסימן ל"ח כתב כל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת אם צריך לטרח אחר האחרת, אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טרח יעשה שתיהן: **טו** הכי פרושא, אם הולכים ביום פטורים ביום וחייבים בלילה, ואם הולכים בלילה הוא להפך. והא קא משמע לן שאם יש לו ללקת בדרך ויודע שיצטרך לאכל קדם שימצא סכה, אין צריך למנע מפני זה. בית יוסף: **טז** גמרא. וטעמא נראה לי דדריש דהוה ליה למכתב בסכות תהיו, אלא תשבו הינו ישיבה דרך עכוב, והינו פועין תדורו. תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ה

יז מעשה כו'. גמרא מעשה לסתור, חסורי מחסרא והכי קתני, אם בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית ביה משום יוהרא, ומעשה נמי והביאו לו

לְרַבּוֹן יוֹחֲנָן בֶּן זִכְאִי וְכוּ': **{יח}** לְרַבִּי צְדוֹק. קִתְּנֵי מַעֲשֵׂה בְרַבִּי צְדוֹק שֶׁלֹּא הִחְמִיר עַל עֲצָמוֹ, לֹאמַר שֶׁאִם רָצָה תִּלְמִיד חֲכָם שֶׁלֹּא לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ בְּכֹךְ רִשְׁאִי, וְלֹא הָיָה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדָּק בְּמַצּוֹת. הַר"ן: **{יט}** אֵכֵל. פֶּרֶשׁ רִשְׁי"י מֵאֵכֵל, וְנִמְצָא בַּמִּקְרָא ^[בְּרֵאשִׁית מֵא] וַיִּתֵּן אֵכֵל בְּעָרִים: **{כ}** דְּרַבִּי צְדוֹק כִּהְיוֹ הָיָה וְהָיָה אוֹכֵל עַל טְהוֹרַת תְּרוּמָה. וְיָדִים שְׁנֵי הֵן וּפּוֹסְלוֹת אֵת הַתְּרוּמָה, וְאֶפְלוֹ פְּחוֹת מִכַּפֵּיצָה מְקַבֵּל טְמֵאָה. וְכַפֵּיצָה לֹא מְשַׁתְּרִי בְּמִפָּה, דְּחִישִׁינָן דְּלָמָּא נִגְעַ, כְּדֵאִיתָּא בְּפֶרֶק כָּל הַבְּשָׂר. תּוֹסְפוֹת: **{כא}** וְלֹא בְּרֹדְף אַחֲרָיו. דְּדָרִישׁ כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ז' דְּבִבְרָכוֹת. אֲבָל לְפָנָיו בְּכָל דְּהוּ בְּעֵי בְּרוּכִי, שֶׁהָרִי נִהְיָה, וְאֶסוּר לְהַנּוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה. רִשְׁי"י:

פרק ב - משנה ו

{כב} אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת. מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא דְאָמַר קָרָא בְּסִפּוֹת תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים, תִּשְׁבוּ כְּעֵין תְּדוּרוֹ, מַה דִּינָה אַחַת בְּיוֹם וְאַחַת בְּלֵילָה אֶף סִפָּה כּוּ'. וְרַבְּנָן אָמְרִי מַה דִּינָה אִי בְּעֵי אֵכֵיל אִי בְּעֵי לֹא אֵכֵיל, אֶף סִפָּה כּוּ': **{כג}** וְרַצּוֹנוֹ לֹאמַר מִדִּין סִפָּה אֵין כּוּ', אֲבָל וְדָאִי דְאֶסוּר לְהַתְּעַנּוֹת בְּיוֹם טוֹב, גַּם בְּחַל הַמוּעֵד, וּבְשַׁבַּת חַיִּב בְּשֵׁלֶשׁ סְעוּדוֹת: **{כד}** בְּפֶרֶק עֲרַבֵי פְּסָחִים. דְּכַתִּיב שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ, מַה שְּׁבִיעִי רְשׁוּת שֶׁהָרִי יֵצֵא מִהַכֶּלֶל לְלַמֵּד שֶׁאֵכֵילת מִצָּה הָאֵמּוּר בּוֹ רְשׁוּת, וְלֹא לְלַמֵּד עַל עֲצָמוֹ יֵצֵא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכֶּלֶל כִּלּוֹ יֵצֵא. רִשְׁי"י. וּמִיָּהוּ לֵילָה הָרֵאשׁוֹן כְּתִיב בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, הַכְּתוּב קִבְעוּ חוּבָה. גִּמְרָא:

פרק ב - משנה ז

{כה} רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ. דְּרֹדְף סְעוּדָתָם בְּהַסְבָּה הֵיטָה עַל מְטוֹת וּמְסַבִּין עַל שְׁמַאֲלָם, וְאֵין אוֹכְלִים זְקוּפִים וְיוֹשְׁבִים כְּמוֹנוֹ, לְפִיכֹךְ הִצְרָף לֹאמַר רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ. רִשְׁי"י: **{כו}** דְּהִכִּי אֶסְקִינָן בְּגִמְרָא דְּף ג'. וְאֵתְמַר הָתָם הִלְכָה צְרִיכָה שְׁתֵּהָא מַחֲזִיקַת רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ וְשִׁלְחָנוֹ: **{כז}** מִשָּׁם רֵאָה. פֶּרֶשׁ רִשְׁי"י בְּתַמִּיָּה. וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בְּנִיחוּתָא וּמֵאֶף הֵם אָמְרוּ לוֹ הִבִּיאוּ רֵאָה, דְּיוֹמֵיָא דְּסוּף פֶּרֶק ח' דְּשַׁבַּת. וּמִיָּהוּ גַם שָׁם נוֹכַח לְפָרֵשׁ בְּתַמִּיָּה: **{כח}** מִצּוֹת סִפָּה. וְאֶף עַל גַּב דְּאֵינָה אֶלָּא גְזָרָה שְׁמָא יִמְשָׁד כּוּ', אֶפְלוֹ הִכִּי אָמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא קִיָּם אֶפְלוֹ דְּאוּרִיתָּא, כִּן כְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת. אֲבָל הַר"ן פֶּרֶשׁ שֶׁלֹּא קִיָּמַתּ וְכוּ' כְּרָאוּי וְכַמְצוֹת

פרק ב - משנה ח

{כט} בגמרא. ופרש רש"י דאי כתיב אָזְרַח הוּי מְשַׁמֵּעַ כָּל תּוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וּכְתִיב הָאֲזְרַח, מִיָּמֶן שְׂבָאֲזָרְחִים, לְהוֹצִיא הַנָּשִׁים: **{ל}** כְּלוּמַר וּבְמִשְׁנֵהּ ו' יִלְפִינָן לְסִכָּה בְּגִזְרָה שְׁוֵה מִמְצָה, דְּאִי לֹאוּ הָכִי קָרָא לָמָּה לִּי, דְּתַפּוּק לִיהַ דְּנָשִׁים פְּטוּרוֹת דְּהוּי מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁהַזְמִן גְּרָמָא: **{לא}** קָטוּן. בְּגִמְרָא, מְדַרְבְּנָן, וְאַסְמְכוּהוּ אֶקְרָא דְכָל הָאֲזְרַח, כָּל לְרִבּוֹת אֶת הַקְּטָנִים: **{לב}** קִשְׁוֹן דִּיּוֹקִי אֶהְדְּדִי כּוּי, וּלְשׁוֹן רִשְׁיִי כָּל שְׁנַעוֹר וְאִינוּ קוֹרָא אִמָּא אִמָּא שְׂאִינוּ כְּרוּף אַחְרֵיהָ לְקִרוֹת וְלִשְׁנוֹת עַד שְׁתַּבָּא אֱלִיוּ, אֲבָל קוֹרָא וְשׁוֹתֵק לֹאוּ צְרִיף לְאִמּוֹ הוּא: **{לג}** מַעֲשָׂה. בְּגִמְרָא מַעֲשָׂה לְסִתְרָא, דְּהָא קָטוּן צְרִיף לְאִמּוֹ הוּא. חֲסוּרִי מַחְסָרָא וְהָכִי קִתְּנִי וְשִׁמְאִי מַחְמִיר וּמַעֲשָׂה נְמִי כּוּי, וְכֵתֵב הַרְ"ן דְּשִׁמְאִי מַחְמִיר לְחֵיב בְּחִנוּף אֶפְלוּ הַצְּרִיף לְאִמּוֹ, כִּיּוֹן דְּאֶפְשָׁר שְׁכּוֹן הַדִּין בְּכָל הַמְצוֹת לְחֵיבּוֹ בְּחִנוּף כּוּי, וְרַבְּנָן סְבָרִי דְכִיּוֹן שְׂאִמּוֹ פְּטוּרָה אִינוּ רְאוּי לְחִנוּף סְכָּה:

פרק ב - משנה ט

{לד} בגמרא, ומסיים נמי אוכל ושותה ומטיל בתוכה. וכתב הרמב"ם, וישים ביתו כמו בית השמוש וסכה כמו בית הדירה: **{לה}** מתר כו'. כתב הר"ן דכיון שהתחיל לאכל אינו מתר לפנות אלא משתסרח המקפה, כדי שלא יראה כמבעט בסכתו ויוצא. אבל אם לא התחיל להפנס בה, כל שמצטער מחמת גשמים פטור כי היכי דשגרי מצטער משום ריח רע כו' זהו דעתו. אבל למעשה איני סומך על סברתי אחר שאין בזה ראייה ברורה: **{לו}** סרוחה בלשונם הוא כמו הפסד. הרמב"ם. כלומר דאינו מלשון סרחון וריח רע. ונראה לי שהוא מלה ארמית, אשר הענה עבדך (שמואל ב יט) די סרח עבדך, ואנכי העויתי (שם כד) אָנָּא סְרַחִית. תוספות יום טוב: **{לז}** כן כתב הסמ"ג, ועין טור ובית יוסף. ובני מוהר"א הראה לי בירושלמי, לא סוף דבר שתסרח, אלא אפלו כדי שתסרח. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה א

[א] לולב. הוא כפת תמרים שבתורה, והן חריות של דקל כוי. ולפי שהלולב נאגד עם ההדס והערבה כמו שכתוב במשנה חי הלכך מפרש להו ברישא כוי ואף על גב דפרי עץ הדר ברישא כתיב, ועוד דהא מברכין אלולב הואיל ובמינו גבה מכלן, הלכך נמי אקדים פרושיה והדר מפרש להו כסדרן בפתוב. ועין תוספות יום טוב: **[ב]** שנאמר והבאתם גזול ואת הפסח (מלאכי א) גזול דומיא דפסח, מה פסח דלית ליה תקנתא כוי, בשלמא לפני יאוש מכס אמר רחמנא ולא דידיה הוא, אלא משום דהוי מצוה הבאה בעברה. גמרא. ואם תאמר לקמן דפסלין של אשרה כוי משום דמכתת שעוריה, תפוק ליה משום מצוה הבאה בעברה. ויש לומר דלא דמי לגזל דמחמת עברת הגזל באה המצוה שיוצא בה, אבל הני אטו מחמת עברה שנעשית בו מי נפיק ביה. תוספות. ומדברי הר"ב למדתי שנויא אחרנא, דהא איכא לאקשויי, לכס למה לי, אלא על כרחי משום דמצוה הבאה בעברה מדברי קבלה ילפינן לה איצטריך קרא דלכם איום ראשון דמדאורייתא הוא. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** והיבט. פרוש התוספות שיהא נפרד בצפרן. והראב"ד פרוש משכיח מראה ירקות שבו וילפינו פניו, וכן עקר. טור: **[ד]** משום דמקשינן בלהו לאתרוג, כיון דבחד קרא כתיבי. גמרא: **[ה]** בגמרא. וכתבו התוספות דנקט האי טעמא כדי לפסל ביום טוב שני, אבל בראשון הא כתיב לכם והאי לאו לכם הוא כיון דלשרפה קאי: **[ו]** נקטם. פרוש הראב"ד שנקטם מהעלין עד שחסר מעט מהשדרה. ובעל העטור כתב, לא שנקטמו קצת מהעלין העליונים, אלא שנקטמו שלשה עלין העליונים פרוש עד השדרה. והרא"ש פרוש דברב קטימת העלין העליונים מיפסל: **[ז]** רצונו לומר שנעקרו לגמרי מהשדרה ואינם מחברים אלא על ידי אגידה. והראב"ד פרוש שנהלקו העלין לשנים לארכן כדרך שעושין האמנים לעשות מהן קפות: **[ח]** נפרדו. דאף על גב דכתיב כפת למדד שיהא כפות, כיון שראוי לכפותו אין כפותו מעקבת בו, ולא קפיד קרא אלא על שאינו ראוי לכפותו. הר"ן: **[ט]** יאגדנו. הינו משום דבעינן כפות ממש ולא תלי בפלגתא דלולב צריך אגד, דהתם הינו לאגדו עם ההדס והערבה, והכא שיהיו עליו מחברין ולא פרוידו. הר"ן: **[י]** צני. דקלים קשים הגדלים בקרים. הר"ן:

פרק ג - משנה ב

[יא] **הַדָּס**. הוּא עֵץ שֶׁעָלָיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ, כְּגוֹן שִׁיְהִיו שְׁלֹשָׁה עָלָיו אוּ יִתֵּר עַל כֶּן סְמוּכִין זֶה לָזֶה בְּעֵגוֹל אֶחָד. גִּמְרָא: **[יב]** **נִקְטָם רֹאשׁוֹ**. אֵף עַל גַּב דְּבִלּוּב פְּרוּשׁ רֹאשׁ הָעָלָיו, הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבִלּוּב לְעוֹלָם הָעָלָיו לְמַעַלְהָ יוֹצֵאִין מֵרֹאשׁ הַשְּׁדָרָה הַלְכָּד רֹאשׁ הָעָלָיו נִקְרָא רֹאשׁוֹ, אֲבָל הַדָּס וְעֶרְבָה אֵין הָעָלָיו הָעָלְיוֹנִים יוֹצֵאִין מֵרֹאשׁ הַבַּד אֲלָא דְּפַעְמִים רֹאשׁ הַבַּד הוּא חֶלֶק, הַלְכָּד רֹאשׁ דִּידָהּוּ הוּא רֹאשׁ הַבַּד וְלֹא רֹאשׁ הָעָלָיו, וְאַפְלוּ אִם עָלָה יוֹצֵא מֵרֹאשׁ הַבַּד גַּם לֹא נִקְרָא נִקְטָם עַד שִׁיקְטָם רֹאשׁ הַבַּד. הֲרֵא"שׁ:

פרק ג - משנה ג

[יג] **עֶרְבָה**. הוּא מִין יָדוּעַ הַנִּקְרָא עֶרְבֵי נַחַל עַל שֵׁם הַהוּה שֶׁגִּדַּל עַל נַחַל, וְסִימְנֵיו נִתְפָּרְשׁוּ, שֶׁעָלָה שָׁלוֹ מְשׁוּדָּה כְּנַחַל וּפְּיוֹ חֶלֶק וְקָנָה שָׁלוֹ אָדָם: **[יד]** **גְּזוּלָה כּוֹי**. כְּמוֹ בְּלוּב. וְהָא דִּתְנִי לֵהּ בְּמִתְנִיתִין אֲרַבְעָה בְּבֵי וְלֹא עָרִיב וְתַנִּי לְהוּ, מְשׁוּם דְּיֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה שְּׂאִין בְּחִבְרוֹ, הַלְכָּד אֲצִטְרִיכוּ אֲרַבְעָה בְּבֵי. רִשִׁי: **[טו]** וְהִטְעַם מִבְּאֵר, לְפִי שֶׁכְּמוֹ דְּשִׁמְעִין לְרַבִּי טַרְפוֹן בְּהַדָּס, הוּא הַדִּין וְהוּא הִטְעַם בְּעֶרְבָה. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טז]** **וְהַצְפָּפָה פְּסוּלָה**. דְּכִתִּיב ^[יז] קַח עַל מַיִם רַבִּים צְפָפָה שְׁמוֹ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנִי אֲמַרְתִּי שִׁיְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי כְּקַח עַל מַיִם רַבִּים, מֵאִי נִיְהוּ עֶרְבָה, וְהוּן שְׁמוֹ עֲצָמָם כְּצְפָפָה, אֲלֵמָא גְרִיעוּתָא, דְּבִתּוּכָהּ כְּתִיב. גִּמְרָא: **[יז]** **כְּמוֹשָׁה**. הוּא הַדִּין לְשָׂאָר מִיֵּינִין דְּכְמוֹשִׁין כְּשָׂרִים, דְּהָא יָבֵשׁ תַּנְנִין בְּהוּ דְּפְסוּל, הָא כְּמוֹשׁ כְּשָׂר, וְהִכִּי אֵיתָא בְּגִמְרָא בְּהַדָּא. אֲלָא לְגַבֵּי עֶרְבָה אֲיִצְטְרִיךְ, סְלֵקָא דְּעֵתָא אֲמִינָא פִּינּוֹן דְּכִתִּיב עֶרְבֵי נַחַל, כְּמוֹשָׁה לֹא, קָא מְשִׁמַּע לָן. הֲרִ"ן: **[יח]** **מִקְצָת**. לְאֲשִׁמְעִין שְׁנַפְרָצוּ הֵינּוּ בְּרַב, וְגַבֵּי פְּסוּלָה נִקְטָ נְפָרְצָה מְשׁוּם דְּהֵי בְּרַב, וְגַבֵּי מְעוּטָא שְׂיָדָ לְשׁוֹן נְשָׂרוּ. הֲרֵא"שׁ: **[יט]** כְּלוּמַר וּבְכָל עֶרְבֵי נַחַל הוּן, חוּץ מִצְפָּפָה דְּקָרָא מְעֻטָה בְּהַדָּא:

פרק ג - משנה ד

[כ] **שְׁלֹשָׁה הַדָּסִים**. דְּכִתִּיב עֲנַף עֵץ עֲבַת. וּפְרִשׁ רִשִׁי עֲנַף חַד עֵץ חַד עֲבַת חַד: **[כא]** **שְׁתֵּי עֶרְבוֹת**. יְלִיף מִדְּכִתִּיב עֶרְבֵי נַחַל, שְׁתֵּים: **[כב]** וְהָא דְּמִכְשִׁיר בְּהַדָּס קְטוּם טְפִי מְלוּבָב וְעֶרְבָה, מְשׁוּם דְּעֲנַפֵּי חוֹפִין אֶת עֲצָיו וְאֵין

קטימתו נראית כל כך. רבנו ישעיה זכרוננו לברכה: **[כג]** שלשתן קטומים. אפשר דרבי טרפון בעי שלשה מדאורייתא, אלא דלא קפיד אקטומים. או אפשר דרבי טרפון לא נקט שלשה לעיפובא אלא סרכא דרבי ישמעאל נקט, ולא אתא איהו למימר אלא שאין קטימה פוסלת. אבל במנינא אפשר דסבר רבי עקיבא דמכשיר בהדס אחד. הר"ן: **[כד]** הדס אחד. שאינו קטום קאמר, ומשום הכי לא פריש לה. והכי מוכח בגמרא, והינו כחזרה דרבי ישמעאל, ואם כן אפתי פליגי בלכתחלה פדלעיל. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ה

[כה] אתרוג. שנאמר פרי עץ הדר. ודרשו חכמים הדר באילן משנה לשנה. פרש רש"י שהאתרוג דר וגדל באילנות שתים ושלש שנים, וכשבאין וחונטין של עכשיו עדיו דאשתקד קימי ביה: **[כו]** אף על גב דגבי תרומה טמאה דרשינן לה שלד תהא להסיק תחת תבשילד, כיון דנטמאת ואסרה הכתוב שיך לדרש לה דידיה גבי שאר הנאות כמו לכם דלולב דלא שיך ביה אכילה. תוספות: **[כז]** תרומה טהורה. כמאן דאמר בגמרא מפני שמכשיר לקבל טמאה. הרמב"ם. פרש רש"י דאמרינן במתניתין מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזרת למים, שהיו שורין האגדה כדי שלא ייבשו, וכשנוגעין באתרוג הכשר לטמאה, ואסור לגרם טמאה לתרומה, דכתיב משמרת תרומתי, אמר רחמנא עשה לה שמור: **[כח]** בגמרא. וזה לשון רש"י, לכהן, וישראל נמי נפיק ביה אם לקחה מכהן, הואיל ויכול להאכילו לבן בתו כהן. אבל פדיון אין לו להיות נתר לאכילת ישראל. והאומר כן רשע הוא: **[כט]** אם כן צריך לחלק בין היכא שהמקום מעכבתו מלאכל להיכא דגברא לא חזי, דהא בתרומה ודמאי פרשו דאף על גב דלדידיה לא חזי הואיל וחזי לכהן ולעני הוי ראוי לכם, והכא דלדידיה גופיה חזי בירושלים ואפלו הכי חוץ לירושלים פסול. ועין תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ו

[ל] זה לשון המגיד, חזזית הוא כעין גרב הנעשה באתרוג כדמתרגם ליקרא **[לב]** או ילפת או חזזן, ופסול מפני שאינו הדר: **[לא]** נסדק. יש שפרשו לארכו משני צדדיו, ומיהו דוקא מלמטה, אבל בחטמו אפלו כל שהוא

פסול, וכדאמרין בגמרא גבי חזזית כו'. ויש מחמירין לפסל כל שהוא סדוק מצד אחד עד חללו או אפלו אינו מגיע לחללו, כל שנסדק רב הקלפה החיצונה העבה. הר"ן: **[לב]** פרוש לפרוש, אפלו אינו בכאסר, ובכל שהוא רצונו לומר פמות שהוא, ולא קאי אחסרון כלל, דהא מסיים דסיפא דתנן פשר מיירי באינו מפלש ואינו רחב כאסר. ושעור כאסר רצונו לומר בלא חסרון, וקאמר דבאינו מפלש ואינו רחב כאסר הוא דכשר, הא אף על פי שאינו רחב כאסר ואין בו חסרון אלא שהוא מפלש פסול. תוספות יום טוב ועין עוד: **[לג]** מעוטו. דוקא באחד פשר, אבל כשהם שתי חזזות בשני מקומות אף על גב דעל מעוטו הן פסול. הר"ן: **[לד]** עקצו. פרש רש"י זנבו, כמו בעקצי תאנים [סנהדרין פרק ה]: **[לה]** וטעמא דיום טוב שני דינו כשאר הימים, משום דבקיאין בקביעא דיחרא:

פרק ג - משנה ז

[לו] שנים. הכי גרס רש"י. ופרוש שני אתרוגים בידו אחת. וטעמא מפרש בגמרא דכיון דמצות לולב בימין ואתרוג בשמאל וזימנין דמחלפי ליה כו' ואתי להפכינהו מיד ליד ולאחז אתרוג והלולב בידו עד שיחליף, ואי הוי גדול יותר מדאי שפא יפל מידו ואתי לאפסולי שיארע בו נקב. והר"ן מקיים הגרסא במשניות ישנות, שניהם בידו אחת, פלומר הלולב והאתרוג, מטעם הנזכר: **[לז]** אפלו אחד. וטעמא דרבי יוסי לא חייש לדלמא מפיך להו. ולגרסת הר"ן אפלו בשתי ידיו פלומר שיאחז שניהם בשתי ידיו זה בידו אחת וזה בידו אחת ולא חייש כו':

פרק ג - משנה ח

[לח] במינו כו'. פרוש לאגד עם ההדס והערבה, כמו שאמרו גבי נפרדו עליו. וטעמיה דרבי יהודה מפרש בגמרא דגליף לקיחה לקיחה מאגדת אזוב כו', מה להלן אגדה אף כאן אגדה, הלכך במינו דוקא, דאי לאו הכי הווי להו חמשה מינין ועובר משום בל תוסיף: **[לט]** במשיחה. כרבנן דברייטא דלית להו לקיחה לקיחה ואין צריך אגד. ואמרין בסנהדרין דף פ"ח דאי אין צריך אגד לית ביה משום בל תוסיף, דאינו חבור עם השאר, והראוי למצוה היא המצוה והעדף כמי שאינו: **[מ]** נמצא אגד העליון לנוי בעלמא ולא להכשר מצוה, לפיכך אינו תוספת לעבר על בל תוסיף. רש"י:

פרק ג - משנה ט

[מא] בהודו כו' ובאנא. דכתיב [דברי הימים א טז] אז ירננו עצי היער, ובתריה הודו לה' כי טוב, וכתיב נמי בתריה ואמרו הושיענו אלהי ישענו. ואיתא במדרש לפי שבראש השנה באין לדין ואין יודעין מי יצא זכאי ומי יצא חייב נתן הקדוש ברוך הוא מצוה זו לישראל שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא מלפני השופט זכאי שהוא שמח. והינו דכתיב ירננו עצי היער, כלומר בעצי היער כאשר יצאו מלפני ה' זכאין כשבא לשפט את הארץ, ובמה ירננו, בהודו ובהושיעה נא. הרא"ש: **[מב]** בגמרא. ופרש רש"י במנחות דף ס"ב מוליך ומביא לצפון ודרום ומזרח ומערב כדי לעצר רוחות רעות הפאות מארבע רוחות. וזה שאמר לצפון ודרום כו' ודאי דלא כסדרן נקטינהו דהא כל פנות כו' לא יהיו אלא לימין כו', ובשם מהרי"ל בבית יוסף מזרח דרום מערב צפון. ועין תוספות יום טוב: **[מג]** אף באנא כו'. נראה לי דסבירא להו דאף על גב דגבי ירננו כו' לא כתיב אלא ואמרו הושיענו, הינו דלא נקט אלא תחלת המקרא דאנא הושיעה נא, והוא הדין לסופו דהצליחה נא, הואיל ומקרא אחד הוא. ולפי שפית שמאי באו להוסיף על דברי בית הלל, סדרם אחריהם. תוספות יום טוב: **[מד]** לפי מה דמשמע דרבן גמליאל ורבי יהושע בבית הלל סבירא להו, היאך כתב ואין כף הלכה. ונראה שהר"ב גרסא אחרת היתה לו אלא כו' בלבד. וכך גרס בירושלמי הא בהודו לא. ועין תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה י

[מה] שאלו למד לא היו מקרין אותו, כיון שצריך לענות אחריון כל מה שהוא אומר, אבל כשהגדול מקרא אותו והוא עונה אחריו הללויה לא אמר שתבא עליו מארה, שדרך הגדול להקרות ואפלו לבקיאים. הר"ן:

פרק ג - משנה יא

[מו] גְּמָרָא. וְטַעַמָא אִיתָא בְּמַגְלָה דְּף כִּיָּא, כָּל הַמְצוֹת כְּלָן מְבַרְדָּ עֲלֵיהוּ עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן, כְּלִישְׁנָא [בְּרֵאשִׁית לַג] וְהוּא עֵבֵר לְפָנֵיהֶם. וְאִף דְּהִלְל תְּקֻנַּת נְבִיאִים הוּא וְאִם כֹּן תְּקֻשִׁי הֵיכִי מְבַרְכִינָן וְצוּנָן, תַּרְצַ בְּגְמָרָא מְלֵא תְּסוּר [דְּבָרִים יז], אִי נִמְי שְׁאֵל אָבִיךָ וְיִגְדְּךָ זְקֻנִיךָ וְיֵאמְרוּ לְךָ [שֵׁם לַב]: **[מז]** וְהִלּוּקְח חֵבֵר, דְּאִי עִם הָאֶרֶץ מִי צִיִּית לְמַחְשַׁד לְחֵבֵרוּ. וְאַפְלוּ הֵכִי קָרִי לִיה חֵבֵרוּ, כְּמוֹ שְׁכָתֵב הַטַּעַם בְּמִשְׁנָה ב' פָּרָק ד' דְּדַמְאִי. תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[מח]** אֲתֵרוּג. דְּאֲתֵרוּג בְּכָלֵל לּוּלָב דְּקִתְנִי. וְזֶה לְשׁוֹן רִשְׁיִי, חֵבֵר שְׁקוּנָה הוֹשְׁעָנָא כְּלָה מַעַם הָאֶרֶץ, וְנוֹתָן לוּ, יְבַקֵּשׁ מִמְּנֵו שְׁיִתָּן לוּ:

פרק ג - משנה יב

[מט] זְכָר לְמִקְדָּשׁ. מַנִּין דְּעֵבְדִּין זְכָר לְמִקְדָּשׁ, דְּאָמַר קָרָא [נְרַמְיָה לז] צִיּוֹן דּוֹרֵשׁ אִין לָהּ, מְכָלֵל דְּבַעֲיָא דְרִישָׁה. גְּמָרָא: **[נ]** וְשִׂיָּהָ כּוֹי. מִשְׁמַע שְׁתַּקְנָם בְּיַחַד, וְהִלְכְּךָ כִּיּוֹן דְּמִיתִי הָרֵאשׁוֹנָה אֲגַב תְּנִי לְשִׁנְיָה דְּעַמָּה: **[נא]** וּמִקְשִׁים בְּגְמָרָא דְּאֲבָנֵי אֵימַת, אִי בְיוֹם ט"ז, כְּבָר הִתֵּר מִשְׁהָאִיר הַמְזָרַח, אֲלָא דְנִבְנָה קִדְּם ט"ז, מְחֻצוֹת תְּשִׁתְּרִי כּוֹי, וּמִשְׁנֵי דְּאֲבָנֵי בְּלִילָה, אִי נִמְי סְמוּדָּ לְשְׁקִיעַת הַחֲמָה, וּפְרִשׁ רִשְׁיִי דְּהִיא הִיא, מֵרַב הַטְּרַחוֹת שְׁיִשׁ בְּקִצִּירַת הַעֲמֹר עַד הַבָּאָתוּ כְּדִתְנֹן הָתָם, לֹא יִסְפִּיקוּ לְהַקְרִיבוּ לְמַחַר קִדְּם חֻצוֹת:

פרק ג - משנה יג

[נב] נְטִילָתוּ בְּלִבְד דּוּחָה שַׁבָּת. הַר"ן. כְּלוּמַר אֲבָל לֹא לְעֲנִין הוֹצָאָה. וּבְגְמָרָא דְּף מ"ד מְסַקִּין דְּהִקָּא בְּגִבּוּלִין מִיָּרִי, מְדִלָא קִתְנִי לְהַר הַבַּיִת, וּמִיָּהוּ בְּזַמֵּן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִים דְּנִטְל בְּשַׁבָּת בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּמִקְדָּשׁ וּבְמִקְדָּמוֹת הַסְּמוּכִים שְׁשְׁלוּחֵי בֵּית דִּין מְגִיעִים שָׁם וְיִוְדְעִים אֵימַתִּי הַקִּבֵּעַ הַחֲדָשׁ, אֲבָל בְּזַמֵּן שְׁאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִים אִף עַל פִּי שְׁעָדִין קָבְעוּ עַל פִּי הָרֵאִיָּה הוֹאִיל וְאִין כָּאֵן מִקְדָּשׁ שְׁנִטְל הַלּוּלָב בּוֹ הַשְׁוֹו חֲכָמִים מְדוּתִיָּהֶם בְּכָל הַמִּקְדָּמוֹת, כִּי הֵיכִי שְׁלָא תְּהֵא תוֹרָה כְּשִׁתִּי תוֹרוֹת:

פרק ג - משנה יד

[נג] מפני כו'. שְׁהִיָּה טְרוּד בַּמְצוּה וּמְחָשֵׁב וְעוֹסֵק וּמְמַהֵר לַעֲשׂוֹתָהּ, וּמְתוּדָה כְּדֵ טְעָה וְשָׂכַח שַׁבָּת. וְהָדָּ מִתְנַיִתִּין דְּוָקָא בְּזַמַּן שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ קַיָּם. הַרְיִין : **[נד]** וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּסוּגְיָא דְּהִקָּא סְבִירָא לִיהִ דְּמַצּוֹת אֵין צְרִיכוֹת כְּוָנָה, דְּהָא בְּמוּצְיָא לְרִשׁוֹת הַרְבֵּים אֵין שְׁנֵי מִתְכַּוֵּן לְצִאתָהּ, וְעוּד דְּאִגְרִי בְּהוּלָהּ : אָפֶל בְּקִי

פרק ג - משנה טו

[נה] מקבלת אשה. דְּמַהוּ דְּתִימָא הוּאִיל וְאִשָּׁה לָאוּ בֵּת חִיּוּבָא הִיא אִימָא לָא תִקְבֵּל דְּלִגְבָּהּ אָסוּר טְלָטוּל, קָא מְשַׁמַּע לָן כִּיּוֹן דְּרָאוּי לְנִטְיִלַת אֲנָשִׁים תּוֹרַת כְּלִי עֲלִיו וּמְתָר בְּטְלָטוּל לְכָל. גְּמָרָא : **[נו]** בְּשַׁבָּת. בְּזַמַּן שְׁהִיוּ נוֹטְלִין לּוּלָב בְּשַׁבָּת. הַרְמַבַּיִם :

ד

פרק

פרק ד - משנה ב

[א] ולא פִּרַשׁ מְקַדָּשׁ, שְׁמַע מִינָהּ דְּאָפְלוּ בְּגְבוּלִים. רַשִׁי : **[ב]** שִׁבְעָה כִּיצַד. וְגַרְסַת הַרְאִי שִׁשׁ שְׁשָׁה וְשִׁבְעָה כִּיצַד : **[ג]** וְאִם תֵּאמַר נִמְצָא בֵּית דִּין מִתְנַיִן לְעַקֵּר דְּבַר מִן הַתּוֹרָה, הָא אִוְתְּבִינָא בִּיבְמוֹת דְּף צִי וְשְׁנִינָן שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאֵנִי : **[ד]** וּבְגָמְרָא אִיתָא דְּאָף עַל פִּי שְׁהִיוּ יוֹדְעִין לְחַשְׁבַּת הָעֵבוֹר מְכָל מְקוֹם הָיוּ סוּמְכִין עַל קְבִיעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְמְקוֹם שְׂאֵין שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין מְגִיעִין שָׁם הָיוּ כְּאֵין בְּקִיָּאִין. וְהַתּוֹסְפוֹת כְּתְבוּ דְּמַאי דְּקָאֵמַר לָא בְּקִיָּאִין, אָף עַל גַּב דְּיָדְעִינָן, עֵבוֹד רַבָּנָן כְּאֵלוּ לָא יָדְעִינָן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **[ה]** בְּגָמְרָא. וּפְרַשׁ רַשִׁי הוּא הַדִּין דְּמַצִּי לְמִימַר וְיוֹצִיא מִרְשׁוֹת הַיַּחִיד לְרִשׁוֹת הַרְבֵּים, אָלָא שְׁבַרְבַּ מְקוֹמוֹת וְעֵנְיָנִים יֵשׁ לְחוּשׁ לְהַעֲבֵרַת אַרְבַּע אַמוֹת וְאֵין לְחוּשׁ

לְהוֹצֵאָה, כְּגוֹן שֶׁהָיָה מִנַּח בְּכַרְמְלִית כּוֹי, וַיֵּשׁ כָּאֵן אֲסוּר הַעֲבָרָה בְּרִשּׁוֹת
הַרְבִּים: [ו] אֲגַזְרָה שְׂמָא יִטְלְנוּ קָאֵי, אֲבָל מְשׁוּם דְּלֵא בְּקִיאִין לֹא שְׂנִיד
לְעֵנָן מְגַלָּה, דְּכִינּוֹן דְּמַדְבְּרִיָּהּ הִיא, וְאֶפְלוּ הִינוּ בְּקִיאִין לֹא הָיָה דּוֹחָה
שְׁבֵת:

פרק ד - משנה ג

[ז] וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא אֲבָל בְּרֵאשׁוֹן לֹא תִקְנוּ, דְּלֵא מוֹכְחָא מְלֵתָא דְּמְשׁוּם
עֲרָבָה תִקְנוּ, אֲלֵא יֵאמְרוּ דְּהוּאִיל וּמְשׁוּם לּוּלָב אִידְחִי דְּחוּהוּ נְמִי לְעֲרָבָה,
וְכִינּוֹן דְּקָא מְפָקָא לִיה מְרֵאשׁוֹן אוֹקְמָא אֲשְׁבִיעֵי יוֹם מְסִים אוֹ רֵאשׁוֹן אוֹ
אַחֲרוֹן כּוֹי: [ח] קֶשֶׁה, וְהָרִי נְבִיאִים הָאֲחֲרוֹנִים שְׁהִם חֲגִי וְחֲבָרִיו בְּתַחֲלַת
בֵּית שְׁנֵי הָיוּ כּוֹי. וַיֵּשׁ לּוֹמֵר דְּהָכִי קָאֵמֵר הַר"ב, וְהָאִידְנָא אִינָה כּוֹי אֲשְׁבִיעֵי
מִהֲדֵר וְקָאֵי, כְּלוּמֵר דְּהָאִידְנָא אָף עַל גַּב דְּהוּאִיל לִיה לְמַעְבַּד נְמִי שְׁבַעָה יָמִים
זָכָר לְמַקְדָּשׁ כְּמוֹ בְּלוּלָב, אֶפְלוּ הָכִי אִינָה אֲלֵא בְּשְׁבִיעֵי הוּאִיל וּבְגִבּוּלִין
אִינָה אֲלֵא מְנַהֵג נְבִיאִים אֶפְלוּ בְּזִמְן הַבֵּית, וְכִינּוֹן דְּבְגִבּוּלִין אִין לְעֲרָבָה עֶקֶר
מִן הַתּוֹרָה לְהָכִי לֹא תִקְנוּ שְׁבַעָה זָכָר לְמַקְדָּשׁ כְּמוֹ בְּלוּלָב דְּאִית לִיה עֶקֶר
מִן הַתּוֹרָה. וְטַעְמָא דְּקָבְעוּ בְּשְׁבִיעֵי וְלֹא יוֹם אַחֵר, כְּתִב בֵּית יוֹסֵף הוּאִיל
וְהָיָה מִיַּחַד בְּמַקְדָּשׁ לְדַחֲוֹת בְּשְׁבֵת:

פרק ד - משנה ד

[ט] מִצּוֹת לּוּלָב. פִּרְשׁ רִשְׁיִי מִצּוֹת לּוּלָב בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שְׁחָל לְהִיּוֹת
בְּשְׁבֵת כִּיצַד: [י] עַל גַּב. הָכִי גְרָסִינּוּ, גַּב, כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא. דְּאִי עַל הַגַּב,
הָיָה מְתִיבֵשׁ: [יא] וּמְלַמְּדִין. אֲבָל בְּמִשְׁנָה י"ג דְּפָרֵק דְּלַעִיל לֹא הֲצִרְכוּ
לְלַמֵּד, דְּבְגִבּוּלִין הָיָה כְּמוֹ שְׁכַתְבְּתִי שָׁם [בְּאִוֹת נ"ב], וְלֹא הָיָה הָעֵס רַב. וְלִקְמוֹן
בְּמַרְבִּיּוֹת נְמִי לֹא הֲצִרְכוּ לְלַמֵּד מֵהָאֵי טַעְמָא לְפָרוּשׁ רִשְׁיִי שְׁהָיוּ רַק כְּהֲנִים.
וְלְהַרְמִי"ם וְלְהַר"ן הִינוּ טַעְמָא דְּעֲרָבָה שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין הִבִּיאוּם, וְאִין אֶחָד
מֵהֶן זֹכָה בָּהּ עַד לְמַחֲרָת. וְכֵן כְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת:

פרק ד - משנה ה

[יב] כְּדַאִיתָא בְּגִמְרָא דְגַבְהַּ הַמְזַבְחָא מִן הַיְסוּד עַד גָּגוּ שְׁהוּא מְקוּם הַקְרָנוֹת שְׁמִנָה אַמּוֹת, וּמִפְּנֵי שֶׁהַסּוֹבֵב בּוֹלֵט אִמָּה הַצָּרְדָּא לְמִשְׁכָּן לְשִׁפְתַי כְּנִיסַת הַיְסוּד, וְנִמְצָא שְׁמִפְּנֵי הַהֲטָיָה לֹא נִשְׁאַר רַק שְׁתֵּי אַמּוֹת בְּקִרְוֹב, וְהָיוּ כּוֹפְפִין אוֹתָן שְׁתֵּי אַמּוֹת: **[יג]** וְזוֹקְפִין. הֵינּוּ לְאַחַר שֶׁהִקְיִפוּהוּ פַּעַם אַחַת. תּוֹסְפוֹת. וְלִהְרַמְבַּ"ם נִרְאָה דְזִקְיָפָה הֵיטָה מִתְחַלְּהָ וְאַחַר כֵּן נּוֹטְלִין. כְּלוּמַר כְּמוֹ נְטִילַת לֹלֶב. וְעוֹד נִרְאָה מִלְשׁוֹנוֹ דְלֹא הִקְיִפוּ אֶלָּא בְּלֹלֶב: **[יד]** כְּפּוֹפִין עַל גְּבֵי הַמְזַבְחָא. בְּגִמְרָא זְלִיף לֵה מְקַרְאִי, וְעַיִן מְשַׁנָּה ג' דְהַלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי אֶלָּא דְאַסְמַכּוּהוּ אֶקְרָא: **[טו]** תִּקְעוּ כו'. לְשׁוֹן הַרְמַבַּ"ם, בְּעַת שֶׁהָיוּ מְבִיאִין אוֹתָם וְסוֹדְרִין אוֹתָם תּוֹקְעִים כו'. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת מִשׁוּם שְׁמִחָה: **[טז]** הַנְּקוּבִין בְּוִיסַע וְיִבֵּא וְיִט בְּפִרְשַׁת בְּשַׁלַּח. דְּכָל אֶחָד יֵשׁ בּוֹ ע"ב אוֹתִיּוֹת, וּמִהֵן שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ, אוֹת רֵאשׁוֹנָה שֶׁל פְּסוּק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרוֹנָה שֶׁל אֲמָצְעֵי וְרֵאשׁוֹנָה שֶׁל אַחֲרוֹן, וְכֵן בְּזֶה הַסֵּדֶר כָּלֵן. הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן וְהוּ, וְיִיּוֹ שֶׁל וִיסַע, הִיא דְכָל הַלֵּילָה, ו' דְּוִיט. וְשֵׁם הַלֵּיז הוּא אֲנִי. רַשִׁי. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְאָמְרוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת הַלָּלוּ עַל פִּי דְדָרְשִׁינוּ בְּאִיכָה רַבְתִּי קָרָא דִּיחֻזְקָא ל' א' וְאֵנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה, וְקָרָא דְכָתִיב בְּיִרְמְיָה מ' וְהוּא אֲסוּר בְּאִזְקִים, כְּבִיכּוֹל הוּא בְּעַצְמוֹ, וְהֵינּוּ הוֹשַׁעְנָא, שְׁיֹשִׁיעַ לְעַצְמוֹ: **[יז]** מְקִיפִין. בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶשׁ הַר"ב דְּבַעֲרָבָה הָיוּ מְקִיפִין. וְהַרְמַבַּ"ם כָּתַב כְּמֵאן דְּאָמַר דְּהָיוּ מְקִיפִין בְּלֹלֶבִיָּהֶם. וּמִיָּהוּ הַמְקִיפִין לֹא הָיוּ אֶלָּא כְּהִנִּים לְכָלִּי עֲלָמָא, שְׁאָף עַל פִּי שְׁיִשְׂרָאֵל נִכְנָס לְצָרְדָּא מְצֹנָה לְעִזְרַת כְּהִנִּים, מְכַל מְקוּם בֵּין הָאוּלָּם וְלַמְזַבְחָא אֵינּוּ נִכְנָס, כְּדַתְנֵן סוּף פֶּרֶק קָמָא דְכָלִּים. וְהָכִי מְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא: **[יח]** יִפִּי כו'. הִיפִי הָזֶה אָנוּ עוֹשִׂין לָךְ שְׁאַתָּה מְכַפֵּר עָלֵינוּ. רַשִׁי: **[יט]** וְלָךְ כו'. פֶּרֶשׁ בְּגִמְרָא דְהָכִי קָאָמַר, לֵיה אֲנַחְנוּ מוֹדִים וְלָךְ אָנוּ מְשַׁבְּחִים, לֵיה אֲנַחְנוּ מוֹדִים וְלָךְ אָנוּ מְקַלְסִים. וּפֶרֶשׁ רַשִׁי, לֵיה אָנוּ מוֹדִים שְׁהוּא אֱלֹהֵינוּ, מוֹדִים לֹא לְשׁוֹן הוּד אֶלָּא לְשׁוֹן תּוֹדָה, שְׁאָנוּ מוֹדִים בּוֹ וְלֹא כּוֹפְרִים. וְלָךְ אָנוּ מְשַׁבְּחִים, שְׁאַתָּה חֲבִיב לְפָנֵינוּ לְכַפֵּר עָלֵינוּ. עַיִן בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּאַרְיִכוֹת:

פרק ד - משנה ו

[כ] וְרַבֵּן כִּפְתַי כְּתִיב, בְּלֹא וְיִיּוֹ. גִּמְרָא: **[כא]** וְאוֹתוֹ כו'. אֵין לְפֶרֶשׁ דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא לֹא פְּלִיג אֶלָּא בְּשַׁבְּעֵי, אֶלָּא אֶכְלָהוּ נְמִי פְּלִיג, דְּסַבֵּר חֲרִיּוֹת שֶׁל דְּקָל הָיוּ מְבִיאִין כָּל שַׁבְּעָה וְלֹא עֲרָבָה וְכוּ' וְכֵמוּ רַבֵּן דְּנִפְקוּ לְהוּ מִהַלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי דְהָוָה כָּל שַׁבְּעָה, וְהָא דְקַתְנִי מִתְנִיתִין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, לֹא דוֹקָא יוֹם אֶחָד:

פרק ד - משנה ז

[כב] רצונו לומר, גזל דדבריהם, פתנא קמא במשנה ח' פרק ה' דגטין: **[כג]** ולשון שומטים כמו שומטו ומניחו בקרן זוית: **[כד]** ולשון ראשון פרש רש"י דשאני אתרוגי התינוקות שלא הקצו למצוה גמורה:

פרק ד - משנה ח

[כה] יום טוב האחרון. דכתיב חג הסוכות וגו' כו', לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה. או אינו אלא לילי ראשון ושישחט מערב יום טוב, דבלילה אין שוחטין קדשים דכתיב ביום צותו, תלמוד לומר אף, חלק. ומה ראית, מרבה אני לילי יום טוב אחרון שיש לפניו שמחה, ומוציא ליל ראשון שאין לפניו שמחה. גמרא. ופרש רש"י דשאר לילות אין צריך רבוי, דבכלל ימים הם כו', אף על גב דכשחל יום טוב הראשון בשבת אין שלמי שמחה דוחין אותו, לא תני השמחה שמנה ושבעה, דיכול לשמחו בכסות נקיה ויין. גמרא דפסחים דף ע"א: **[כו]** מוריד כו'. לפי שרבו עושין סכותיהן בראש גגן, להכי תני מוריד. רש"י:

פרק ד - משנה ט

[כז] נסוד כו'. בגמרא אמרינן דהלכה למשה מסיני היא אף על גב דדרשי תנאי רמוזי בקרא: **[כח]** כיצד כו'. הקא תנא סדר המלוי והנסוד ובפרק דלקמן תני השמחה והיציאה מבית המקדש אל השלוח למלאות: **[כט]** דכתיב [ישעיה יב] ושאבתם מים בששון מפעני הישועה. תוספות: **[ל]** משחרין כו'. דכיון דאמר מר ערה של יין כו' יצא אתי לאשחורי. גמרא: **[לא]** ערה כו'. לכאורה משמע כלומר שהחליף, וכן הוא ברש"י. אבל לשון הרמב"ם ואם ערה כו' ונסד שניהם בכלי אחד יצא: **[לב]** רבי יהודה אומר כו'. אי אפשר לומר דלא סבירא ליה הלכה למשה מסיני. ויש לומר דסבירא ליה דכמו שנתרבת לשתמחת שלמים פדלעיל, הכי נמי יש לרבות לשתמחת נסוד דמקרי שמחה פדלקמן, ולג גמירי לה. רש"י ועין תוספות

יום טוב: [לג] באתרוגיהו. ללמדך שאין נסוד אלא בשחר בשעת נטילת לולב.

פרק ד - משנה י

[לד] המגלין פסולין. משום הקריבהו נא לפתחך היצד או הישא פניך אמר ה' צבאות [מלאכי א]. גמרא:

פרק ה

פרק ה - משנה א

[א] בית השואבה. שם המקום שהיו מתקנים לשמחה. הר"מ: [ב] שאינה דוחה כו'. הא דלא קתני כיצד כו', משום דבעי לסמך ולמימר חליל של בית השואבה, דדיק מניה בגמרא האי הוא דלא דחי, הא דקרבו דחי. תוספות: [ג] לא כו'. אף על גב דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתקן כלי שיר כו', וקמא לן דאין שבות במקדש, בית השואבה שאני, כדאמרין בגמרא שאינה אלא משום שמחה יתרה. תוספות:

פרק ה - משנה ב

[ד] ירדו כו'. כהנים ולויים יורדים מעזרת ישראל שהיא גבהה, לעזרת נשים שלמטה הימנה בשפוע הדר. רש"י: [ה] תקון גדול. רצונו לומר גדול התועלת. הרמב"ם: [ו] פרש רש"י שבראשונה לא היו זיזין יוצאין מן

הַכְּתָלִים, וְהַקִּיפּוּהָ גִזְזוּטָרָא, נִתְּנוּ זִיזוּן בְּכַתְלִים סָבִיב סָבִיב. וְכָל שָׁנָה מְסַדְרִין שָׁם כּוֹי כְּדִי שְׂיִהְיוּ נָשִׁים כּוֹי, וְזֶהוּ תִקּוּן גְּדוֹל דְּקַתְּנִי, שְׂמַתְקָנִים בְּכָל שָׁנָה: {ז} פֶּרֶשׁ הַרְמַבְיִים כְּדִי שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ הָאֲנָשִׁים בְּנָשִׁים. וְהַדִּין עִמּוֹ, כִּי הָאֲנָשִׁים שְׁלֵמָטָה הָיוּ הַרְוֵאִין בְּשִׂמְחָה, לֹא הִשְׁמַחִים בְּעֶצְמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ב בְּמַדּוֹת שָׁם. כִּי הִשְׁמַחִים הָיוּ חֲסִידִים וְכוּי, וְאִם כֵּן הִצְרַךְ לְטַעַם, וְאִמְנָם הִסְתַּכְּלוּת הָאֲנָשִׁים בְּנָשִׁים מְבִיא לִידֵי קִלּוֹת רֹאשׁ וְכוּי, וְשָׂמָא יִרְאֶה קָרִי, כָּל שֶׁכֵּן בְּחִצְרוֹת בֵּית ה': {ח} יִלְדִים. בְּחוּרִים. רִשְׁיִי: {ט} שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים כּוֹי. תִּנְאָ שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים. וְנִקְטָ כְּלָלָא, נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דְּסִימְנִיהוּ שְׁנוּתֵיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, שְׂאוּר תּוֹרָתוֹ זֹרְחַת עָלֵינוּ וְעוֹד הִיא מְאִירָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה - משנה ג

{י} מְכַנְסֵי כּוֹי. תִּימָה דְלֹא חָשִׁיב כְּתַנְתָּ, שְׁגָם הִיא הֵיטָה שֶׁל שֵׁשׁ, וּמְצַנְפָּת: {יא} וְכַתֵּל מְזַרְחֵי שֶׁהוּא לְסוּף עֶזְרַת נָשִׁים הִיָּה נְמוּדָ, כְּדֹאֲמַר בְּסִדְרָ יוֹמָא, וְהַמְּנוֹרוֹת עוֹלוֹת לְמַעְלָה הֵימְנוּ. רִשְׁיִי:

פרק ה - משנה ד

{יב} חֲסִידִים כּוֹי. וְלֹא הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתָן עִמֵי הָאֲרָץ וְכָל מִי שְׂיִרְצָה, אֶלָּא גְדוֹלֵי חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל וְרֹאשֵׁי יְשִׁיבוֹת וְסִנְהֶדְרִין וְהַזְקֵנִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה הֵם שֶׁהָיוּ מְרַקְדִים וּמְסַפְּקִים וּמְנַגְנִים וּמְשַׁמְחִין בְּמַקְדָּשׁ בִּימֵי חַג הַסְּכוֹת, אֲבָל כָּל הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים כָּלָן בָּאִין לְרֹאוֹת וְלִשְׁמַע. הַרְמַבְיִים: {יג} לְפָנֵיהֶם. קָאִי עַל הַרְוֵאִים דְּתַנּוּ בְּרִישׁ פְּרָקִין מִי שֶׁלֹּא רָאָה בְּשִׂמְחַת כּוֹי, שְׂמַע מִנִּיהָ דְּרֹאִים הָיוּ: {יד} פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי כָּל חֲסִיד הָיוּ חֲסִיד מַעְקָרוֹ. וְאִמְרוּ שֶׁלֹּא עֲבָרְנוּ עֲבָרָה בְּלִדּוֹתֵנוּ לְבִישׁ אֶת זְקֵנוֹתֵינוּ, וְהֵינּוּ תִשְׁבְּחוֹת שְׂמִשְׁבְּחִין לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כֵּךְ: {טו} הָעֲלִיוֹן. כֵּן נִקְרָא לְפִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵעֶזְרַת נָשִׁים, וְהוּא שְׁעַר נִקְנוֹר. הַרְמַבְיִים. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {טז} קָרָא הַגְּבֵר. וְהָיוּ שׁוֹהִין בְּתַקִּיעוֹת וּבְהַפִּיכַת פְּנֵיהֶם כּוֹי, וְהָיָה מְאִיר הַיּוֹם קִדְּם שְׂיִגִיעוּ לְעֶזְרָה, וְעַד שְׂיִקְדָּשׁוּ בְּכָלֵי לֹא הִכְשָׁרוּ לִיפְסַל בְּלִינָה. תּוֹסְפוֹת. וְעַיִן עוֹד: {יז} עֲשִׂירִית. בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה לְמַעְלָה עֲשִׂירִית דְּנַחֲתֵי חֲמִשׁ וְקָאִי אַעֲשָׂר. אוּ דְלִמָּא דְּנַחֲתֵי עֲשָׂר וְקָאִי אַחְמִשׁ. תִּיקוּ: {יח} וְהוֹלְכִין. וּמְאָרִיכִין בְּהוֹן עַד שְׂמִיגִיעִין כּוֹי. רִשְׁיִי: {יט} אֲבוֹתֵינוּ. פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי אֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית הַרְוֵאִין הָיוּ כּוֹפְרִין וְלֹא הָיוּ פְּנִיָּהוּ לְבֵית אֶלָּא אַחוּרֵיהֶם וְגוֹי, פְּסוּק הוּא {ח} קָאֵל: {כ}

הַשְׁתָּא לֹא הוּי כְּמוֹ מוֹדִים מוֹדִים דְּמִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ כּוּי (בְּרִכּוֹת פ"ה מ"ג) דְּכִיּוֹן
דְּאִתְרִי מְלִי קָא מְדַבֵּר לִיה תְּרִי זִימְנִי וְלֹא אֶחָדָא מִיִּלְתָּא לִית לֹן בֵּיה.
גְּמָרָא:

פרק ה - משנה ה

[כא] עוֹד תִּשַׁע. מְסַקִּינֵן בְּגְמָרָא דְּתִשַׁע הוּא דְּמוֹסִיפִין לְכָל הַמוֹסָפִין שְׁהִיוּ
בוּ בְיוֹם, וְאִין תּוֹקְעִין לְכָל מוֹסָף וּמוֹסָף, וּמֵהָאֵי טַעְמָא נִיחָא דְּלֹא חָשִׁיב
רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, דְּאִיכָּא מוֹסָף דְּשַׁבַּת וְרֵאשׁ חֲדָשׁ וְרֵאשׁ
הַשָּׁנָה: **[כב]** לִישְׁנָא דְּגְמָרָא נָקֹט, וְלֹא דְּוֹקָא, דְּתִרְוּעָה הִיא. תּוֹסְפוֹת: **[כג]**
קְדָרוֹת הַעֲשׂוּיוֹת לְהַסְתַּלַּק לְמֵאֲכָל הַלַּיְלָה. רִשְׁיִי: **[כד]** עֶרֶב שַׁבַּת. וְשַׁבַּת
שְׁבַתוֹדָה הַחֵג שְׁהִיוּ תִשַׁע לְמוֹסָפִים וְלִהְיוּ חֲמִשִּׁים וְאַחַת לֹא מְצִי לְמִתְנִי,
דְּהָא בְּצָרִי לְהוּ כְּלֵהוּ דְּמִשׁוּם בֵּית הַשְׁוֹאֲבָה דְּתַנּוּ רִישׁ פְּרָקִין דְּאִין דּוֹחִין
אֶת הַשַּׁבַּת. גְּמָרָא: **[כה]** שְׁהַפְּסִח נִשְׁחַט בְּשֶׁלֶשׁ כְּתוּבֹת, וְכָל כֶּת קוֹרְאָה הַלֵּל
שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וּבְתַחֲלַת קִרְיָאָה תּוֹקְעִין שְׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם
טוֹב:

פרק ה - משנה ו

[כו] חוֹזְרִין חֲלִילָה. כְּדָרְךָ שְׁסַדְרָם בְּדַבְרֵי הַיָּמִים (א כד) יְהוֹרִיב רֵאשׁוֹן
וְאַחֲרָיו יִדְעִיה כּוּי. וּמִיָּהוּ בְּבֵית שְׁנֵי שְׁלֹא עָלוּ אֶלָּא אַרְבַּע מִן הַמְּשֻׁמְרוֹת
וְנִחְלְקוּ לְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וַיִּדְעִיה עָלָה קֹדֶם יְהוֹרִיב, הַלְּכָד שְׁשָׁה שְׁלוֹ
קוֹדְמִים. תַּעֲנִית דָּף כ"ז:

פרק ה - משנה ז

[כז] שְׁוֹת. בְּגְמָרָא גְּלִיף לֵה מְקָרָא דְּוִשְׁרַת כּוּי [דְּבָרִים יח]: **[כח]** וְהוּא הַדִּין
לְעַבּוֹדָתָן. וְכֹן כְּתַב הַרְמְבִי"ם, מֵה שְׁרָאוּי לְאֲכָל מֵהן אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשׁוּה,
וְהָרָאוּי לְשַׁרְפָּה מְקָרִיבִין אוֹתוֹ בְּשַׁתְּפוֹת: **[כט]** לֶחֶם הַפָּנִים. שְׁנַאֲמַר לְדְּבָרִים

יחן חלק כחלק לאכלו כו', כְּתָבוּ הַתּוֹסֵפוֹת דְּחִלּוּק הוּא דְּמַרְבִּינּוּ, אָבֵל סְלוּקוֹ וְסִדּוּרוֹ וְהַקְטָרֶת הַבְּזִיכִים לַמְשָׁמֵר הַקְּבוּעַ מִדְּמַרְבִּינּוּ לִיָּה מִיֵּאֲכִלוּ, מְשַׁמֵּעַ לְאֲכִילָה רַבִּייה רַחֲמָנָא וְלֹא לַעֲבֹדָה: **[ל** **מִצָּה כו'.** מִצָּה וְאַחַר כָּךְ חֲמֵץ, דְּתַדִּיר וְשֵׂאִינוּ תַּדִּיר קוּדָם. גְּמָרָא: **[לא** **תְּמִידִין כו'.** חוֹבוֹת הַבָּאוֹת בְּרֶגֶל שֶׁלֹּא מִחֲמַת הַרְגֵל אֶפְקִינְהוּ רַחֲמָנָא מוֹשֶׁרֶת, שֶׁנֶּאֱמַר [שם] לְבַד מִמְּכָרְיוֹ עַל הָאֲבוֹת, מֵהַ שְׂמֵכְרוּ הָאֲבוֹת זֶה לָזֶה אֲנִי בְּשַׁבְּתִי וְאַתָּה בְּשַׁבְּתֶךָ. וּבְכָלֵל זֶה נִדְרִים וּנְדָבוֹת וְקִרְבָּנוֹת צָבוּר, דְּאִיתְּנָהוּ בְּשֶׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה וְהָרִי הוּן לַמְשָׁמֵר הַמְשַׁמֵּשׁ, וְהוּא הַדִּין בְּשָׁבוּעַ שְׁחַל בּוֹ הַרְגֵל לַמְשָׁמֵר הַמְשַׁמֵּשׁ. גְּמָרָא: **[לב** **גְּמָרָא.** וּמוֹסֵף שַׁבַּת לֹא מְפָרָשׂא מִתְּנִיתִין מִיַּדִּי, וְשִׁיר, וְהָוִי בְּכָלֵל דְּשֶׁאֵר קִרְבָּנוֹת צָבוּר. תּוֹסֵפוֹת. וְעֵינָן תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[לג** **וְהוּא** הַדִּין שְׁבִיעֵי דְּפִסְחָא וְרֵאשׁוֹן דְּשָׁבוּעוֹת וְשִׁנֵּי דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֶלֶּא מְשׁוּם דְּמְכִילְתִּין בְּחַג נֶקֶט לְשִׁמְיָנִי דְּחַג: **[לד** **שֵׁישׁ תּוֹעֵלֶת לַמִּקְדָּשׁ,** שְׁעַל יַדֵּי חִלּוּק לְחֵם הַפָּנִים חֵלֶק כְּחֵלֶק יָבֹאוּ לַמִּקְדָּשׁ, וְאִם יִתְאַחַר אֶחָד מִבְּעָלֵי הַמְשָׁמֵר יִמְצָא אַחַר שְׂיָבֵא בְּמִקּוּמוֹ. הַרְמַבֵּ"ם:

פרק ה - משנה ח

[לה **וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהוּא לִיָּה לְמִימַר וְהַמְתַּעֲבָבִים.** וְהַרְמַבֵּ"ם מְפָרֵשׁ דְּהַמְתַּעֲבָב הוּא מְלִשׁוֹן תְּרַגּוּם וְיִתְמַהֲמַה מִתְּרַגְּמִינּוּ וְיִתְעַבֵּב, וְרַצוֹנוֹ לֹאֲמַר כְּשֶׁחַל יוֹם אֶחָד בֵּינֵתִים וְנִמְצָא שֶׁהַמְשָׁמֵר שְׁחַל בּוֹ יוֹם טוֹב מִתְעַצְלִים מְלָבֵא כָּלֵם הוֹאִיל וַיֵּד כָּל הַמְשָׁמְרוֹת שׁוֹוֹת, וְלִפְיִכְךָ הוֹאִיל וּמַעֲטִים הֵם הַבָּאִים מֵאוֹתוֹ הַמְשָׁמֵר אֵינָם נוֹטְלִים אֶלֶּא שְׁתֵּים. לְפִי זֶה כְּשֶׁחַל יוֹם טוֹב בְּיוֹם שְׁנִי, שַׁבַּת שְׁקָדָם יוֹם טוֹב מְשָׁמֵר הַיּוֹצֵא נוֹטֵל עֶשֶׂר, וְהוּא שְׁקוּרָא הַתְּנָא מְשָׁמֵר שְׁזַמְנוֹ קְבוּעַ, וְהַנְּכַנְס נוֹטֵל שְׁתֵּים מִהַטְעַם הָאֲמוּר. וְכִשְׁחַל יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן לְהִיּוֹת בְּחַמְשֵׁי, שַׁבַּת שְׁאֲחַר הַמוּעֵד מְשָׁמֵר הַנְּכַנְס נוֹטֵל עֶשֶׂר וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל שְׁתֵּים, שְׁהוֹן מִתְעַצְלִים: **[לו** **וְאֵף עַל גַּב שְׁגָם עָלָיו תַּעֲבֹר** חִלּוּקָה הַזֹּאת לְשַׁבַּת הַבָּאָה, שְׁהַנְּכַנְס אַחֲרָיו נוֹטֵל שְׁבַע וְהוּא חֲמֵשׁ, וְאִם כֵּן מֵאִי מִהֵנִי לָהֶם חֵק זֶה. אָמְרוּ בְּגְמָרָא דְּנִיחָא לִיָּה לְאַיְנִישׁ לִיקַח לְאֲלַתֵּר וְלֹא לְהַמְתִּין לְהַבָּא, אֵף עַל פִּי שְׁאִם יִמְתִּין יָבֹא לוֹ גַּם כֵּן שְׁוֹהַ בְּשׁוּהַ: **[לז** **בְּלָגָה.** אֵל תַּטְעָה לְחֹשֶׁב בְּלָגָה לְשֵׁם אֲשֶׁה, כִּי הוּא שֵׁם רֵאשׁ הַמְשָׁמֵר הַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר [בְּדַבְרֵי הַיָּמִים א כד]: